

pevcem in pevkam, duša je vrela v glasove in ž njimi iz grla, uklepala poslušalce, širila srca, smeh vabila na lica, solze v oči! . . . Končana je pesem. — Nihče se ne gane, misel je ostavila telo, ziblje se še v onih pojemajočih glasovih, ki se gube v daljavo — sedaj ploskanje, klici, navdušenost, radost! „Živi naš Nedvėd! Živi naš umetnik!“

Vzradostilo se je takrat tudi njemu srce. Na samem je zaplakal in v solze izlil oni tesni čut, ki mu je hotel raztegniti prsi ob tolikem vspehu . . .

In to so bili najlepši, najjasnejši trenutki njegovega življenja. Dom, kjer najde upehani mož razvedrila in veselja, ta je Nedvėdu hranil malo veselih časov. Poročil se je z gospico Gabrijela Smoletovo, katera mu je dala tri hčerke: Amalijo, Gabrijelo in Olgo. Ljubljena soproga mu je kmalu umrla. Nadomestilo so mu bili dragi otroci, na katere je zidal svojo srečo. Amalija je slikala, Gabrijela igrala klavir in Olga je pela, a srečni oče je poslušal svoje skladbe, radoval se in se pomlajal med svojimi hčerkami. Prišla je pa smrt, pokosila prvo, vzela drugo hčerko! Očetu je pokalo srce, obupati mu je bilo, a našel je tešila v delu in ob strani še sedaj žive hčerke Olge.

In v poslednjih dneh njegovega pojemajočega, gasnečega življenja mu je stopala preteklost pred očmi: prizor za prizorom, vesel in žalosten, resen in šaljiv. Solza mu je zalila oko, in smeh se mu je zazibal na velem lici, kadar se je spomnil veselih, srečnih dnij, a glasno je prosil Boga smrti, ko se je spomnil bridkih svojih časov.

In čul ga je! . . . To žal, ki nam polni sedaj prsi, prebolimo za kratko dnij, z nami zabijo izgubo tudi oni najbližji, ki so ostali brez njega, a imena njegovega, s katerim je strnjena slava in višek našega petja, ne zabi nihče, komur je pri srci slovenska pesem.

Naj živi na veke spomin vėlikega Antona Nedvėda!

Povišanje po službenih letih in tajna kvalifikacija.

Velika krivica, koja čestokrat zakrivė šolska oblastva pri odajanji služeb, je ta, ker se premalo ozirajo na službena leta prosilcev. V našem deželnem šolskem svetu se zadnji čas obrača v tem oziru nekoliko na boljše, pri okrajnih šolskih svetih je pa še vedno merodajna jedino le tajna kvalifikacija nadzornikova in to je velika krivica za nas, kajti nadzorniki se le redkokedaj ozirajo na službena leta prosilcev; merodajni so jim vse drugi razlogi, o katerih bomo govorili ob drugi priliki. Za avancement na podstavi nadzornikove kvalifikacije ne najdemo nič razlogov; če pride kedo v višji plačilni razred ali če postane voditelj, oziroma nadučitelj, (izvzemši

štiri- in večrazrednice) mu ni treba zato imeti večjih sposobnosti, ampak to je samó denarno vprašanje. Vsi učitelji, začasni in stalni, imajo jednake dolžnosti in jednake sposobnosti. Če pustite od nadzornika slabo kvalifikovanega učitelja dlje časa na enem in istem mestu sedeti, ima šola očitno škodo, ker izgubi prezirani učitelj vse veselje do poklica.

Za povišanje po službenih letih smo pa tudi zato, ker plača učiteljeva ni „darilo za izvrstno službovanje“, ampak samo prav slaba nagrada za učiteljevo trudapolno delovanje. Naše plače so tako nizke, da nihče ne more živeti „stanu primerno“ ampak samo za silo. In tako plačo „za silo“ zasluži pa vsakdo izmed nas, kdor doseže primerno starost, ne da bi ga zato šele nadzornik tajno priporočal.

Kvalifikacija pa že zato ne sme biti pri vprašanjih za existenco merodajna, ker je tajna in zelo subjektivna. Skoraj vsak nadučitelj ali nadzornik kvalifikuje svojega učitelja (učiteljico) po svojem merilu; ta po pisavi, drugi po metodi svoje metode; ta je strog, drugi prizanesljiv i. t. d. In vendar imajo vse kvalifikacije jednako vrednost! Kvalifikacija, oziroma sodba ali mnenje nadzornikovo je pa še mnogo bolj nezanesljivo, kakor pa nadučiteljevo. Ali je res kedo tako kratkoviden, da bi mogel misliti, da more nadzornik pri jednournem nadzorovanji, koje spremlja še stotero slučajnosti, učitelja tako zanesljivo presoditi, da bi moglo biti z mirno vestjo odvisno od tega vprašanje učiteljeve existence?

Pa tudi če bi to bilo mogoče, bi ne prišli iz konfuzije. Mislimo si učitelja-prosilca, ki ima n. pr. 10 službenih let. Katera kvalifikacija bodi merodajna? Ali zadnja? Če je ta slaba, ali naj bodo potem prejšnje kvalifikacije, ki si jih pridobil učitelj na tej ali na drugi šoli od drugega nadzornika neveljavne? To se navadno zgodi. Če se pregrešiš, tega naša oblastva dolgo ne pozabijo, ali pa sploh nikdar ne, tudi če si pozneje postal najlepši vzgled pridnosti; če si si pa pridobil zaslug za šolo, pa si se morebiti pozneje kaj pregrešil, potem vse tvoje zasluge nič ne veljajo! Če bi hoteli biti pravični, bi morali pri kvalifikaciji ves čas učiteljevega delovanja jemati v poštev. Iz tega se vidi, da je ta nezanesljiva, subjektivna in tajna kvalifikacija velika nesreča za nas, kajti jedino od te — in čestokrat tudi od kake tajne, anonimne ovadbe — je odvisna usoda učiteljeva!

Saj je pa tudi res velika kazen za vsakega, če zaradi slabe kvalifikacije ne pride v višji plačilni razred. Učitelj izgubi vsled tega lahko več sto goldinarjev in če je še začasno nastavljen, dobi potem vsako petletnico za jedno leto pozneje! Taka denarna kazen gotovo ne more biti v nikakem razmerji s pregreškom. Če je kedo obsojen pri sodnji na 100 gld., mora že kaj posebnega učiniti, pri našem namješčenji je pa lahko učitelj zaradi nekoliko slabeje kvalifikacije tudi

za 500 gld. oškodovan in to na podstavi tajne obsodbe za hrbtom dotičnika! To gotovo ni pravično!

Če učitelj res zasluži tako kazen, naj pride poprej v disciplinarno preiskavo, kjer se lahko opraviči in kaznovan naj bode šele potem, ko je bil pravilno zaslišan; če je pa stvar tako malovredna, da ni vredna disciplinarne preiskave, potem dotičnik tudi ne zasluži grozne kazni, da bi ne smel priti v višji plačilni razred. Ako se izkorišča avancement kot disciplinarno sredstvo, potem postane prezentacijska korporacija skrivno sodišče, koje majhne napake, kakoršne so navadno vzrok slabim kvalifikacijam, na grozovito neusmiljen način kaznuje.

Jedno samo leto, katero slabeje kvalifikovani prosilec dlje služi kakor drugi, ima toliko lakote in potreb, toliko truda in težav za sabo, da jih še tako izvrstna kvalifikacija njegovega mlajšega soprošilca ne more nikdar nadomestiti, tudi če bi bil pravi genij v črtanji uradnih spisov, v popravljani nalog ali če zna še tako lepe pikice na „i“ ali kljukice na šumevce staviti. Zato morajo biti pri nameščenji službena leta v prvi vrsti merodajna — pravica mora vladati. Če imata pa dva prosilca jednako službenih let, potem bodi kvalifikacija merodajna; to je pa tudi jedini vpliv, katerega imej kvalifikacija. Če hočete izredno pridne učitelje za njihovo delovanje poplačati, potem jim dajte posebna pohvalna pisma, častne naslove in premije zato; kdor pa drugim trga kruh od ust, samo da poplača bolje kvalifikovanega učitelja, ta nima srca!

„Nizka duša“.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848.)

5. Ustavno gibanje v Slovencih l. 1848. in 1849.

(Dalje.)

Da Koroškem so v deželnem zboru zahtevali Slovenci narodno enakopravnost ter se opirali na dotične sklepe v Ljubljani in Gradcu. Deželni zbor ni ustregel tem željam, posredoval je proti zjedinenju Slovencev in zahteval nezavisnost Koroške od Kranjske. Poslanca dr. Rulić in Milonik sta zahtevala znanje slovenščine od uradnikov in da se uvede slovenščina v šole. Deželni zbor je prosil vlado, da ustanovi slovensko stolico v Celovcu in po nasvetu Jakominijevem se izrekel zoper sklepe narodne skupščine v Frankfurtu.